

บทที่ 6

การเปรียบเทียบความหมายของคำกริยา มอง ดู และ เห็น ในภาษาไทย

ในบทที่ 3 - 5 ที่ผ่านมาผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ความหมายของคำกริยาแสดงการรับรู้ด้วยตาในภาษาไทยจำนวน 3 คำ ได้แก่ คำกริยา มอง ดู และ เห็น ผลการวิเคราะห์พบว่า คำกริยาทั้ง 3 คำเป็นคำที่มีหลายความหมาย และความหมายส่วนใหญ่ที่พบในคำกริยาทั้ง 3 คำ เป็นความหมายที่เกี่ยวข้องกับปรีชาหรือกระบวนการทางความคิดแทบทั้งสิ้น ผลการวิเคราะห์ความหมายของคำกริยา มอง ดู และ เห็น ในครั้งนี้ทำให้เห็นถึงความสัมพันธ์ที่มีต่อกันในระหว่างแวดวงมโนทัศน์การรับรู้ด้วยตาและแวดวงมโนทัศน์ปรีชา โดยมีนามนัยและอุปลักษณะเป็นกระบวนการทางปรีชาที่มีบทบาทสำคัญในการขยายความหมายของคำกริยาทั้ง 3 คำ

ผลการวิเคราะห์ความหมายของคำกริยาแสดงการรับรู้ด้วยตาในภาษาไทย 3 คำ ได้แก่ คำกริยา มอง ดู และ เห็น พบว่าคำกริยา มอง มีความหมายทั้งสิ้น 6 ความหมาย คำกริยา ดู มีความหมายทั้งสิ้น 10 ความหมาย และคำกริยา เห็น มีความหมายทั้งสิ้น 7 ความหมาย ตาราง 6.1 คือความหมายที่ผู้วิจัยวิเคราะห์ได้จากคำกริยา มอง ดู และ เห็น ในภาษาไทย

ความหมายของคำกริยา มอง	ความหมายของคำกริยา ดู	ความหมายของคำกริยา เห็น
ส่งสายตาไปยังเป้าหมาย	ใช้ตารับรู้เป้าหมาย	รับรู้เป้าหมายด้วยตา
เหม่อลอย	อ่าน	รับรู้ภาพในความคิด
สนใจ	ชมการแสดง	คุ้นเคย
ติดตามสถานการณ์	เอาใจใส่	พบเจอ
คิดพิจารณา	ติดตามสถานการณ์	รู้
ประเมิน	คิดพิจารณา	เชื่อ
	ประเมิน	แสดงการอ้างอิง
	ทำให้รู้	แหล่งที่มาของข้อมูล
	แสดงการคาดคะเน	
	ดึงความสนใจ	

ตาราง 6.1 ความหมายของคำกริยา มอง ดู และ เห็น ในภาษาไทย

ความหมาย 'ส่งสายตาไปยังเป้าหมาย' 'ใช้ตารับรู้เป้าหมาย' และความหมาย 'รับรู้เป้าหมายด้วยตา' เป็นความหมายพื้นฐาน (basic sense) ของคำกริยา มอง ดู และ เห็น ตามลำดับ ผู้วิจัยกำหนดให้ความหมายดังกล่าวเป็นความหมายพื้นฐานของคำกริยาทั้ง 3 คำ เนื่องจากความหมายดังกล่าวมีคุณสมบัติของการเป็นความหมายพื้นฐานครบถ้วนตามเกณฑ์ของครุส (Cruse, 2000: 52) ดังนี้

1. ครุสกล่าวว่าความหมายพื้นฐานเป็นความหมายที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับประสบการณ์ทางกายของมนุษย์ ความเป็นรูปธรรมของประสบการณ์และความถี่ในการประสบทำให้ความหมายดังกล่าวหยั่งรากลึกในระบบปรีชาของผู้ใช้ภาษา ความเด่นชัดในทัศนจึงเป็นคุณสมบัติของความหมายพื้นฐาน การรับรู้ด้วยตาถือเป็นประสบการณ์พื้นฐานที่สุดของมนุษย์ มนุษย์รับรู้โลกผ่านทางประสาทสัมผัสทางตาเป็นหลัก สิ่งที่มนุษย์ได้รับรู้ผ่านทางตาล้วนแต่อยู่ในรูปของสิ่งรูปธรรม และการรับรู้ก็เกิดขึ้นต่อเนื่องตลอดชีวิต ความหมายที่บ่งบอกอาการรับรู้สิ่งรูปธรรมด้วยตาจึงจัดเป็นความหมายพื้นฐานของคำกริยา มอง ดู และ เห็น ในฐานะที่คำกริยาทั้ง 3 คำเป็นคำที่อยู่ในประเภทของคำกริยาแสดงการรับรู้ด้วยตาที่ใช้กันอยู่โดยทั่วไปในภาษาไทย

กล่าวได้ว่าความหมาย 'ส่งสายตาไปยังเป้าหมาย' 'ใช้ตารับรู้เป้าหมาย' และความหมาย 'รับรู้เป้าหมายด้วยตา' เป็นความหมายประจำที่ผูกติดกับคำกริยา มอง ดู และ เห็น ในภาษาไทย ไม่ว่าจะคำกริยาทั้ง 3 คำจะปรากฏโดยลำพังหรือปรากฏในบริบททางภาษา ความหมายดังกล่าวก็จะเป็นความหมายที่ผู้ใช้ภาษานึกถึงเป็นลำดับแรกเสมอ

2. ครูสรุปกล่าวอีกด้วยว่ามนุษย์มักจะนำประสบการณ์พื้นฐานที่มีความเป็นรูปธรรมและเป็นสิ่งที่มนุษย์คุ้นเคยมาใช้ในการอธิบายหรือทำความเข้าใจในทัศนที่มีความเป็นนามธรรม โดยเฉพาะในทัศนปริชานซึ่งเป็นประสบการณ์ภายในของมนุษย์ที่ยากแก่การเข้าถึง ด้วยเหตุนี้ความหมายพื้นฐานจึงเป็นความหมายต้นเค้า (source) ในกระบวนการขยายความหมายของคำ ซึ่งความหมายที่ขยายมาจากความหมายพื้นฐานส่วนใหญ่จะเป็นความหมายในเชิงนามธรรมแทบทั้งสิ้น จากการวิเคราะห์ความหมายของคำกริยา มอง ดู และ เห็น ในภาษาไทย ผู้วิจัยพบว่าความหมายส่วนใหญ่ของคำกริยาทั้ง 3 คำเป็นความหมายที่เกี่ยวข้องกับปริชานหรือกระบวนการทางความคิด และความหมายเหล่านี้ล้วนแล้วแต่ขยายมาจากความหมาย 'ส่งสายตาไปยังเป้าหมาย' 'ใช้ตารับรู้เป้าหมาย' และความหมาย 'รับรู้เป้าหมายด้วยตา' ซึ่งเป็นความหมายรูปธรรมของคำกริยา มอง ดู และ เห็น ทั้งสิ้น การที่ความหมายข้างต้นเป็นความหมายต้นเค้าที่ใช้อ้างอิงไปยังความหมายนามธรรมที่เกี่ยวข้องกับปริชานเป็นหลักฐานที่แสดงให้เห็นว่าความหมายดังกล่าวข้างต้นเป็นความหมายพื้นฐานของคำกริยา มอง ดู และ เห็น

จากการเปรียบเทียบความหมายระหว่างคำกริยา มอง และ ดู พบว่าคำกริยา มอง ส่วนใหญ่มีความหมายเหมือนและใกล้เคียงกับคำกริยา ดู กล่าวคือความหมายที่ขยายจากคำกริยาทั้งสองเป็นความหมายที่เกี่ยวข้องกับปริชานในแง่มุมมองเดียวกัน มุมมองปริชานดังกล่าวได้แก่ความสนใจเอาใจใส่ การเฝ้าคอยติดตามสิ่งใดสิ่งหนึ่งด้วยความสนใจ การใช้ความคิดพิจารณาเพื่อค้นหาข้อเท็จจริงหรือข้อมูลบางอย่าง และการประเมินหรือตัดสินคุณค่าสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ตาราง 6.2 เปรียบเทียบความหมายที่เหมือนและใกล้เคียงกันระหว่างคำกริยา มอง และ ดู

ความหมายของคำกริยา มอง	ความหมายของคำกริยา ดู
ส่งสายตาไปยังเป้าหมาย	ใช้ตารับรู้เป้าหมาย
สนใจ	เอาใจใส่
ติดตามสถานการณ์	ติดตามสถานการณ์
คิดพิจารณา	คิดพิจารณา
ประเมิน	ประเมิน

ตาราง 6.2 ความหมายที่เหมือนและใกล้เคียงกันระหว่างคำกริยา มอง และ ดู
ในภาษาไทย

คำกริยา มอง และ ดู มีความหมายเหมือนและใกล้เคียงกันอยู่หลายความหมาย เนื่องจากคำกริยา มอง และ ดู ต่างก็เป็นคำกริยาบอกการกระทำที่บ่งบอกอาการรับรู้ด้วยตาโดยเจตนา ด้วยคุณสมบัติที่มีร่วมกันทั้งในฐานะที่เป็นคำกริยาแสดงการรับรู้ด้วยตาและคำกริยาบอกการกระทำที่เกิดขึ้นโดยเจตนา ทำให้คำกริยา มอง และ ดู มักจะปรากฏในโครงสร้างที่คล้ายคลึงกันและในหลายประโยคก็ยังสามารถใช้แทนที่กันและกันได้ด้วย ตัวอย่างเช่น

(1) ก. เขาหันไปมองรถบนถนน

ข. เขาหันไปดูรถบนถนน

(2) ก. คุณกำลังมองอะไรอยู่

ข. คุณกำลังดูอะไรอยู่

คำกริยา มอง และ ดู ในประโยค (1) และ (2) มีความหมายบ่งบอกอาการรับรู้ด้วยตาที่เกิดขึ้นโดยเจตนาเหมือนกัน และสามารถแทนที่กันและกันได้

อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยพบว่าในบางบริบทคำกริยา มอง และ ดู ในความหมายที่บ่งบอกอาการรับรู้ด้วยตาที่เกิดขึ้นโดยเจตนาไม่สามารถใช้แทนที่กันได้ ตัวอย่างเช่น

- (3) ก. พยาบาลมองมาที่ขาของผม
 ข. *พยาบาลดูมาที่ขาของผม
 ค. พยาบาลมาดูที่ขาของผม
- (4) ก. นีหนุ่ม ... ผู้หญิงที่นั่งอยู่หลังบ้านเป็นใคร ร้องให้อยู่ ไป/ดูซิ
 ข. *นีหนุ่ม ... ผู้หญิงที่นั่งอยู่หลังบ้านเป็นใคร ร้องให้อยู่ ไป/มองซิ
 ค. นีหนุ่ม ... ผู้หญิงที่นั่งอยู่หลังบ้านเป็นใคร ร้องให้อยู่ มองไป/ซิ

ทั้งๆที่คำกริยา *มอง* และ *ดู* ในประโยค (3) และ (4) มีความหมายที่บ่งบอกอาการรับรู้ด้วยตาที่เกิดขึ้นโดยเจตนาเช่นเดียวกัน แต่กลับไม่สามารถใช้แทนที่กันได้ ปรากฏการณ์เช่นนี้แสดงให้เห็นว่าคำกริยา *มอง* และ *ดู* จะต้องมีคุณสมบัติบางประการแตกต่างกัน เมื่อพิจารณาโครงสร้างของคำกริยา *มอง* และ *ดู* ในประโยค (3) และ (4) พบว่าคำกริยา *มอง* ตามหลังด้วยคำกริยา *มา* และ *ไป* เพื่อบ่งบอกทิศทางของสายตาที่มุ่งไปยังเป้าหมาย ในขณะที่คำกริยา *มา* และ *ไป* ไม่สามารถปรากฏหลังด้วยคำกริยา *ดู* แต่สามารถปรากฏนำคำกริยา *ดู* ได้ คำกริยา *มา* และ *ไป* ที่ปรากฏนำคำกริยา *ดู* ไม่ได้บ่งบอกทิศทางการเคลื่อนที่ของสายตา แต่บ่งบอกการเคลื่อนที่ของประธานหรือผู้ดูจากจุดหนึ่งไปยังอีกจุดหนึ่งเพื่อไปดูสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โครงสร้างของคำกริยา *มอง* และ *ดู* ในประโยคข้างต้นแสดงให้เห็นว่าคำกริยา *มอง* และ *ดู* ถ่ายทอด (construe) ภาพเหตุการณ์การรับรู้ด้วยตาในมุมมองที่แตกต่างกัน

จากตัวอย่างประโยค (3) และ (4) ข้างต้น คำกริยา *มอง* ถ่ายทอดภาพเหตุการณ์การรับรู้ด้วยตาจากจุดตั้งต้นของสายตามุ่งตรงไปยังปลายทางของสายตาซึ่งได้แก่เป้าหมายที่อยู่ตรงหน้า ดังนั้นหลายครั้งเราจึงพบการใช้คำกริยาแสดงทิศทางการเคลื่อนที่ของสายตาค้นอยู่ระหว่างคำกริยา *มอง* และนามวลีในตำแหน่งกรรมที่ระบุเป้าหมายของสายตา ในขณะที่คำกริยา *ดู* ถ่ายทอดเหตุการณ์การรับรู้ด้วยตาที่เน้นเป้าหมายของสายตาเป็นหลัก ดังนั้นจึงไม่แปลกอะไรที่เราจะพบว่าคำกริยา *ดู* ไม่สามารถใช้ในความหมายที่บ่งบอกอาการเหม่อลอยทางสายตาได้ เนื่องจากคำกริยา *ดู* มักจะใช้กับเหตุการณ์การรับรู้ด้วยตาที่ผู้ดูมีเป้าหมายที่แน่นอนเท่านั้น ดังนั้น 'อาการเหม่อลอย' จึงเป็นความหมายที่พบเฉพาะในคำกริยา *มอง* เท่านั้นเนื่องจากคำกริยา *มอง* เน้นทิศทางของสายตาที่มุ่งไปข้างหน้าเป็นสำคัญ

ประโยคคู่นี้ถ่ายทอดภาพเหตุการณ์การรับรู้ด้วยตาในมุมมองที่แตกต่างกัน

(5) เขามองนาฬิกา

(6) เขาดูนาฬิกา

ในประโยค (5) ภาพเหตุการณ์ที่ถูกถ่ายทอดได้แก่ภาพที่ชายหนุ่มส่งสายตาไปยังนาฬิกาที่แขวนอยู่ที่ผนังบ้าน ส่วนภาพที่ถ่ายทอดผ่านประโยค (6) ได้แก่ภาพชายหนุ่มที่ก้มลงดูนาฬิกาที่ข้อมือของตน จะเห็นได้ว่าคำกริยา ดู มักใช้กับเป้าหมายที่อยู่ใกล้กับผู้ดู ส่วนคำกริยา มอง มักใช้กับเป้าหมายที่อยู่ห่างจากผู้มอง เมื่อเป้าหมายอยู่ใกล้ผู้ดู ผู้ดูย่อมจะมองเห็นรายละเอียดของเป้าหมายดังกล่าวได้ดีกว่าเป้าหมายที่อยู่ห่างออกไป ความใกล้ชิดระหว่างผู้ดูและเป้าหมายที่ดู จึงสื่อถึงทางความหมายที่บ่งบอกระดับความใส่ใจและความตั้งใจของผู้ดูที่มีต่อเป้าหมายดังกล่าว ตัวอย่างเช่น

(7) แม่เรียกให้ฉันมองน้อง

(8) แม่เรียกให้ฉันดูน้อง

ประโยค (7) และ (8) สื่อถึงระดับความสนใจที่มีต่อน้องต่างกัน ในประโยค (7) ผู้พูดส่งสายตามองน้องเนื่องจากมารดาชักชวนให้หันมามอง แต่ในประโยค (8) ผู้พูดได้รับการขอร้องจากมารดาให้ช่วยดูแลเอาใจใส่น้องแทนตน คำกริยา ดู ในที่นี้จึงมีความหมายแตกต่างจากคำกริยา มอง กล่าวคือคำกริยา มอง หมายถึงการรับรู้ด้วยตาโดยเจตนา ในขณะที่คำกริยา ดู หมายถึงการเอาใจใส่ ความหมาย 'เอาใจใส่' คล้ายคลึงกับความหมาย 'สนใจ' ต่างกันที่ 'เอาใจใส่' หมายถึงความสนใจบวกความห่วงใยอาทร ดังนั้น [ความห่วงใยอาทร] จึงเป็นคุณสมบัติที่ช่วยจำแนกความแตกต่างระหว่างความหมาย 'สนใจ' และความหมาย 'เอาใจใส่' ออกจากกัน

(9) แดงมองหนังสือ

(10) คำดูหนังสือ

คำกริยา มอง และ ดู ในประโยค (9) และ (10) บ่งบอกเป้าหมายการรับรู้แตกต่างกัน ในประโยค (9) เป้าหมายที่แดงมองได้แก่หนังสือที่วางอยู่ตรงหน้า สำหรับในประโยค (10) นั้น

เป้าหมายที่คำดูคือเนื้อหาภายในเล่มซึ่งก็ได้แก่ตัวหนังสือที่บรรจุอยู่ในตัวเล่มของหนังสือ คำกริยา ดู ในที่นี้จึงหมายถึง 'อ่าน' เนื่องจากเป้าหมายที่ดูเป็นตัวหนังสือที่ต้องอาศัยความตั้งใจ ในการตีความเพื่อดึงเอาสาระที่ซ่อนอยู่ในตัวหนังสือออกมา จะเห็นได้ว่าคำกริยา ดู ในบริบทนี้ สื่อถึงการรับรู้ด้วยตาที่มีระดับความตั้งใจสูงกว่าคำกริยา มอง

(11) เล็กมองทีวี

(12) ใหญ่ดูทีวี

ในประโยค (11) เป้าหมายที่เล็กมองได้แก่เครื่องโทรทัศน์ที่วางอยู่ตรงหน้า ส่วนใน ประโยค (12) เป้าหมายที่ใหญ่ดูคือรายการที่ออกอากาศทางทีวี ดังนั้นคำกริยา ดู และคำกริยา มอง ในประโยค (11) และ (12) จึงมีความหมายแตกต่างกัน กล่าวคือคำกริยา มอง หมายถึงการ ส่งสายตาไปยังทีวีที่ตั้งอยู่ตรงหน้า ในขณะที่คำกริยา ดู หมายถึงการรับชมรายการที่กำลัง ออกอากาศทางทีวี ระดับความสนใจและความตั้งใจในการชมรายการที่วิย่อมมีสูงกว่าการ ขำเลียมองทีวีที่ตั้งอยู่ตรงหน้า

จะเห็นได้ว่าความหมาย 'อ่าน' และ 'ชมการแสดง' ของคำกริยา ดู เป็นความหมายที่ คล้ายคลึงกับความหมายพื้นฐานของคำกริยา ดู กล่าวคือทั้งความหมาย 'อ่าน' และ 'ชมการ แสดง' ต่างก็เป็นการกระทำที่ต้องอาศัยการรับรู้ด้วยตาและต่างก็เป็นการกระทำที่เกิดขึ้นโดย เจตนาทั้งคู่ แต่สิ่งที่ทำให้ความหมาย 'อ่าน' และ 'ชมการแสดง' แตกต่างจากความหมายพื้นฐาน ได้แก่มิติ (dimension) ที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมายที่ตามองระหว่างเป้าหมายในภาพรวมหรือรูปทรง ภายนอก (container) และเป้าหมายที่เจาะจงหรือเนื้อหาที่บรรจุอยู่ภายใน (content) กล่าวได้ว่า มิติที่เกี่ยวข้องกับการมีมุมมองเป้าหมายที่แตกต่างกันคือปัจจัยที่ทำให้ความหมาย 'อ่าน' และ 'ชมการแสดง' เบี่ยงเบน (deviant) จากความหมายพื้นฐานซึ่งถือเป็นต้นแบบของคำกริยา ดู ใน ฐานะของคำกริยาแสดงการรับรู้ด้วยตา

ความหมาย 'เหม่อลอย' ของคำกริยา มอง เป็นความหมายที่คล้ายคลึงกับความหมาย พื้นฐานของคำกริยา มอง กล่าวคือความหมาย 'เหม่อลอย' บ่งบอกอาการรับรู้ด้วยตา เช่นเดียวกับความหมายพื้นฐาน ต่างกันที่ความหมาย 'เหม่อลอย' ขาดคุณสมบัติ [เจตนาหรือ ความตั้งใจ] ซึ่งถือเป็นคุณสมบัติสำคัญของความหมายพื้นฐาน ความหมาย 'เหม่อลอย' จึงสื่อ ถึงการรับรู้ด้วยตาที่ผู้มองไม่มีเป้าหมายการรับรู้ที่แน่นอน

เนื่องจากคำกริยา มอง และ ดู เป็นคำกริยาบอกการกระทำ ความหมายที่เกี่ยวข้องกับ
 ปริธานที่ขยายมาจากคำกริยาทั้งสองจึงได้แก่ความหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้ความคิดพิจารณา
 เพื่อค้นหาข้อเท็จจริงหรือข้อมูลบางประการ ดังจะเห็นได้จากความหมาย 'สนใจ' 'ติดตาม
 สถานการณ์' 'คิดพิจารณา' และ 'ประเมิน' ที่พบทั้งในคำกริยา มอง และ ดู โดยมี [ความ
 สนใจ] เป็นคุณสมบัติทางความหมายที่มีอยู่ร่วมกันในความหมายทั้ง 3 ความหมายข้างต้น ทั้งนี้
 ก็เนื่องจากว่าความสนใจเป็นแรงจูงใจที่กระตุ้นบุคคลให้กระตือรือร้นในการใช้ความคิดพิจารณา
 เพื่อค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง กล่าวคือเมื่อบุคคลสนใจสิ่งใดสิ่งหนึ่ง บุคคลก็จะ
 เฝ้าคอยติดตามสถานการณ์ความเป็นไปอย่างใกล้ชิด ซึ่งความสนใจที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งนี้เองที่
 กระตุ้นให้บุคคลใช้ความคิดพิจารณาและประเมินคุณค่าของสิ่งดังกล่าว ความหมายที่เกี่ยวข้อง
 กับปริธานที่พบในคำกริยา มอง และ ดู จึงถ่ายทอดกระบวนการทางความคิดที่มีลำดับขั้นตอน
 ดังต่อไปนี้

สนใจ → ติดตาม → คิดพิจารณา → ประเมิน

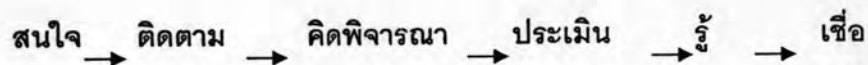
คำกริยา เห็น จัดอยู่ในประเภทของคำกริยาแสดงการรับรู้ด้วยตาเช่นเดียวกับคำกริยา
 มอง และ ดู ต่างกันที่คำกริยา เห็น บอกเล่าอาการรับรู้ด้วยตาที่เกิดขึ้นภายใต้เงื่อนไขที่
 เหมาะสม เช่น บุคคลผู้นั้นไม่มีความบกพร่องทางสายตา การอยู่ในที่ที่มีแสงสว่างเพียงพอที่จะ
 ทำให้มองเห็นสิ่งต่างๆที่อยู่ในบริเวณนั้นๆได้ หรือบุคคลผู้นั้นมีเจตนามองหาสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เช่นใน
 ตัวอย่างต่อไปนี้

(13) พอนชะเง้อมองหาพิมพ์แฆที่หน้าบ้านแล้วก็เห็นพิมพ์แฆกำลังนั่งถักโครเชท์อยู่

(14) ที่น่าชะเง้อมองหาหัตถยศแต่ก็ไม่เห็น

ในประโยค (13) สาวใช้ที่ชื่อพอนส่งสายตามองหาเจ้านาย จากการมองหาทำให้พบว่าเจ้านาย
 อยู่ที่ไหน คำกริยา เห็น ในประโยคนี้บ่งบอกการบรรลุผลตามเจตนาในการมอง สำหรับใน
 ประโยค (14) ผู้มองไม่บรรลุผลตามเจตนาในการมอง กล่าวคือผู้มองไม่สามารถมองเห็นบุคคล
 ที่ตนกำลังมองหา

การที่คำกริยา *เห็น* บ่งบอกการบรรลุผลของการกระทำ ความหมายที่เกี่ยวข้องกับ
 ปริชาณที่ขยายมาจากคำกริยา *เห็น* จึงได้แก่การค้นพบข้อเท็จจริงหรือข้อมูลที่ต้องการ คำกริยา
เห็น จึงขยายความหมายไปกระบวนการทางความคิดอันได้แก่ 'รู้' และ 'เชื่อ' ซึ่งเป็นผลจากการ
 ใช้ความคิดพิจารณาจนได้ข้อสรุปที่นำไปสู่ความรู้ความเข้าใจที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ต่อจากนั้น
 ความรู้ดังกล่าวก็จะถูกเก็บไว้ในระบบปริชาณในรูปของประสบการณ์หรือความเชื่อในเรื่อง
 ดังกล่าว จะเห็นได้ว่าคำกริยา *มอง ดู และ เห็น* ช่วยถ่ายทอดให้เห็นถึงโครงสร้างภายในของ
 กระบวนการทางความคิดของมนุษย์ที่มีลำดับขั้นตอนพอสรุปได้ดังนี้

ความหมาย 'รับรู้ภาพในความคิด' ของคำกริยา *เห็น* คล้ายคลึงกับความหมายพื้นฐาน
 ของคำกริยา *เห็น* กล่าวคือความหมาย 'รับรู้ภาพในความคิด' เป็นความหมายที่บ่งบอกอาการที่
 ตามองเห็นภาพ ต่างกันที่ภาพที่ตามองเห็นในความหมาย 'รับรู้ภาพในความคิด' นั้นไม่ใช่สิ่งที่มี
 อยู่หรือเกิดขึ้นในโลกแห่งความเป็นจริง ซึ่งแตกต่างจากคุณสมบัติของความหมายพื้นฐานที่ภาพ
 หรือเป้าหมายที่ตามองเห็นนั้นจะต้องเป็นสิ่งรูปธรรมที่มีอยู่หรือเกิดขึ้นจริงในโลกเท่านั้น ภาพที่
 เกิดขึ้นในความคิดจึงถือเป็นสิ่งนามธรรม ดังนั้นคุณสมบัติของความหมายพื้นฐานของคำกริยา
เห็น ที่ขาดหายไปในความหมาย 'รับรู้ภาพในความคิด' จึงได้แก่ [ความเป็นรูปธรรมของ
 เป้าหมาย]

ผู้วิจัยพบปรากฏการณ์ของการใช้คำกริยา *มอง และ เห็น* ในฐานะของคำกริยาแสดง
 ความคิดเห็น โดยที่คำกริยา *มอง และ เห็น* มีโครงสร้างเช่นเดียวกับคำกริยาแสดงความคิดเห็น
 ในภาษาไทย เช่น *คิด มีความคิดเห็น ลงความเห็น ฯลฯ* ตัวอย่างเช่น

- (15) ผู้ที่มุ่งเน้นความเป็นมนุษย์มักจะมองว่านักอุดมคติเป็นพวกเพ้อฝัน
- (16) บางคนอาจจะคิดว่าบ้านเราเป็นเชียงกงหรือปาซาร์ถยนต์ก็ได้
- (17) โบทัมมีความคิดเห็นว่าคุณติศาสตร์เป็นระบบสัญลักษณ์อย่างหนึ่ง
- (18) พล.ต.สนั่นเห็นว่าการพูดในลักษณะที่ทำให้เกิดความขัดแย้งควรจะยุติ
- (19) ผมคิดว่านายกฯควรจะลาออกได้แล้ว

คำกริยา มอง ในความหมาย 'ประเมิน' และคำกริยา เห็น ในความหมาย 'เชื่อ' มีโครงสร้างเช่นเดียวกับกริยาแสดงความคิดเห็น คิด และ มีความคิดเห็น กล่าวคือคำกริยา มอง และ เห็น เป็นคำกริยากรรมตามหลังด้วยอนุพากย์เติมเต็มที่มีคำว่า ว่า เป็นคำเชื่อมอนุพากย์ ข้อความในอนุพากย์มีเนื้อความที่บ่งบอกการประเมินค่าสิ่งใดสิ่งหนึ่ง สังเกตได้จากการใช้คำแสดงการเปรียบเทียบ เป็น ในประโยค (15) – (17) และการใช้คำช่วยกริยามาลา (modal verb) หรือคำแสดงทัศนะ ควรจะ เพื่อบ่งบอกการคาดการณ์ถึงความน่าจะเป็น (probability) ของเหตุการณ์ความสัมพันธ์ที่มีต่อกันระหว่างการรับรู้ด้วยตาและปรีชาญาณทำให้คำกริยา มอง และ เห็น ถูกนำมาใช้ในฐานะเสมือนคำกริยาแสดงความคิดเห็น

อย่างไรก็ตามคำกริยา มอง และ เห็น ในฐานะคำกริยาแสดงความคิดเห็นสื่อความหมายที่บ่งบอกระดับความมั่นใจ (degree of certainty) ของบุคคลที่มีต่อความคิดความเชื่อของตนแตกต่างกัน โดยพบว่าคำกริยา เห็น บ่งบอกระดับความมั่นใจสูงกว่าเมื่อเทียบกับคำกริยา มอง ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากความเชื่อ (ความหมายของคำกริยา เห็น) แสดงถึงความมั่นใจในระดับที่สูงกว่าการประเมิน (ความหมายของคำกริยา มอง) ตัวอย่างเช่น

- (20) เอแบคโพลระบุว่าประชาชนร้อยละ 45.3 มองว่ากระบวนการคัดเลือกคณะกรรมการ กทข. ไม่มีความโปร่งใส จะมีก็เพียงร้อยละ 9.3 ที่เห็นว่าโปร่งใส
- (21) กระแสคัดค้านหwyออนไลน์มาแรงจัด ฝ่ายหนึ่งเห็นว่าจะเป็นการมอมเมาประชาชน อีกส่วนที่ไม่ไว้ใจนักการเมืองก็มองว่าน่าจะไม่ชอบมาพากลเกิดขึ้น ซึ่งก็ไม่พ้นเรื่อง อามิสสินจ้าง

ในประโยค (20) จากการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อกระบวนการสรรหาคณะกรรมการ กทข. พบว่ามีประชาชนส่วนน้อยเท่านั้นที่มั่นใจว่าการสรรหามีความโปร่งใส ในขณะที่ส่วนใหญ่ไม่ค่อยมั่นใจ ในประโยค (21) จากกระแสคัดค้านเรื่องการออกหwyออนไลน์ คนส่วนหนึ่งมั่นใจว่าหwyออนไลน์จะทำให้ประชาชนเล่นหwyมากขึ้น ส่วนที่ไม่ไว้ใจนักการเมืองก็ไม่ค่อยจะมั่นใจเรื่องความโปร่งใสในการดำเนินการ จากตัวอย่างที่ยกมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าคำกริยา เห็น ถูกนำมาใช้เพื่อบ่งบอกความมั่นใจของบุคคลที่มีต่อความคิดความเชื่อของตนในระดับที่สูงกว่าคำกริยา มอง

ผู้วิจัยไม่ได้นำประโยคที่ใช้คำกริยา ดู ในความหมาย 'ประเมิน' ซึ่งมีโครงสร้างเหมือนกับ คำกริยา มอง และ เห็น ในฐานะของคำกริยาแสดงความคิดเห็นตามตัวอย่างข้างต้นมา เปรียบเทียบกับคำกริยา มอง และ เห็น เนื่องจากข้อมูลภาษาที่ผู้วิจัยเก็บรวบรวมมาได้นั้น พบ ตัวอย่างประโยคที่ใช้คำกริยา ดู ในความหมายดังกล่าวน้อยมาก (ประมาณ 4 ตัวอย่าง) เมื่อ เทียบกับจำนวนตัวอย่างที่พบในคำกริยา มอง และ เห็น ข้อมูลที่มีเพียงน้อยนิดทำให้ไม่สามารถ มองเห็นความแตกต่างได้ชัดเจน ที่น่าสังเกตก็คือคำกริยา ดู มักจะถูกนำมาใช้ในลักษณะของคำ ช่วยกริยาหรือคำอนุภาคที่วางหน้าข้อความเพื่อบ่งบอกให้ผู้ฟังรู้ว่าสิ่งที่ตนกล่าวถึงนั้นเป็นเพียง ทัศนะของผู้พูด เมื่อไม่ใช่ข้อเท็จจริง ข้อมูลดังกล่าวจึงอาจจะผิดพลาดคลาดเคลื่อนได้ ตัวอย่างเช่น

- (22) พ่อไว้หนวดดูเป็นคนดู แต่จริงๆแล้วพ่อเป็นคนขี้สงสาร
 (23) คุณดูจะธรรมะธรรมโมนะ ไม่รู้ว่าดูถูกหรือดูผิด

ผู้วิจัยตั้งสมมติฐานว่าการที่ผู้พูดเลือกคำกริยา มอง และ เห็น เข้ามาใช้แทนที่คำกริยา แสดงความคิดเห็นในโครงสร้างประโยคที่แสดงความคิดเห็นก็เพื่อต้องการเพิ่มน้ำหนักความ น่าเชื่อถือของข้อมูลที่น่าเสนอนั่นเอง การที่ผู้พูดแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งราว กับรับรู้สิ่งนั้นมาด้วยตาตนเองก็เนื่องมาจากเหตุผลที่ว่า การรับรู้ด้วยตาถือเป็นแหล่งข้อมูลที่ น่าเชื่อถือที่สุดสำหรับคนทั่วไป การมองเห็นสิ่งใดสิ่งหนึ่งด้วยตาตนเองจึงน่าจะเพียงพอที่จะทำ ให้เกิดความมั่นใจในความถูกต้องของข้อมูลได้

การที่คำกริยา เห็น ถูกนำมาใช้เป็นคำชี้บ่งแหล่งที่มาของข้อมูลเพื่อสร้างความน่าเชื่อถือ ให้กับข้อมูลที่กล่าวออกมานั้น แสดงให้เห็นว่าการรับรู้ด้วยตาเป็นการรับรู้ที่เด่นในระบบปริชาน ของผู้ใช้ภาษา หลักฐานทางภาษาต่อไปนี้จะช่วยยืนยันได้เป็นอย่างดีถึงความสำคัญของการรับรู้ ด้วยตาในมุมมองของคนทั่วไป

- (24) ขอทำให้คนที่ไม่เชื่อว่าตนจะทำงานเป็นแอร์โฮสเตสได้ ไปดูด้วยตาตัวเอง
 (25) ถ้าเห็นด้วยสองตาจะทำให้รู้ว่าอะไรคือความจริง อะไรคือความเท็จ
 (26) อะไรคือความจริง อะไรคือความเท็จ บางทีปากต่อปากอาจทำให้เข้าใจผิดได้ ทุกอย่าง ต้องเห็นด้วยตาตนเองมากกว่า

อย่างไรก็ตาม ข้อมูลที่รับรู้ด้วยตาจะมีระดับความน่าเชื่อถือมากน้อยเพียงใดย่อมขึ้นอยู่กับความชัดเจนของเป้าหมาย มุมมองของผู้ดู ตลอดจนความรู้และประสบการณ์ของผู้ดูเป็นสำคัญ ดังนั้นข้อมูลที่รับรู้ด้วยตาจึงอาจจะมีผิดพลาดคลาดเคลื่อนได้ถ้าเป้าหมายที่เห็นไม่ชัดเจน มองเห็นไม่รอบด้าน ขาดความรู้ความเข้าใจหรือขาดประสบการณ์เกี่ยวกับสิ่งที่มองเห็น ด้วยเหตุนี้ในทางความหมายที่บ่งบอกการไม่ยืนยันความถูกต้องของข้อมูลจึงถูกขยับเน้นขึ้นมาในคำกริยาแสดงการรับรู้ด้วยตาอันเป็นที่มาของความหมายที่บ่งบอกทัศนะซึ่งถ่ายทอดผ่านคำกริยา ดู ในรูปของคำแสดงทัศนะ จะเห็นได้ว่าคำกริยาแสดงการรับรู้ด้วยตาในภาษาไทยสื่อความหมายสองด้านในเวลาเดียวกัน ด้านหนึ่งเพื่อสร้างความน่าเชื่อถือให้กับข้อมูล (strong assertion) อีกด้านหนึ่งเพื่อกันตัวเองออกจากความรับผิดชอบต่อความผิดพลาดคลาดเคลื่อนที่อาจเกิดขึ้น การยืนยันความถูกต้องของข้อมูลจึงเจือจางลง (weak assertion)

ความน่าเชื่อถือของข้อมูลที่รับรู้ผ่านตาตนเองนี่เองที่ทำให้คำกริยา ดู ถูกนำมาใช้เป็นคำช่วยกริยาประกอบหลังคำกริยาบอกการกระทำในความหมาย 'ทำให้รู้' เพื่อช่วยยืนยันความมั่นใจ นอกจากนี้คำกริยา ดู ยังถูกนำมาใช้เป็นคำชี้บ่งทัศนะในความหมาย 'แสดงการคาดคะเน' รวมถึงเป็นคำชี้บ่งปริจเฉท (discourse marker) เพื่อดึงความสนใจของผู้ฟังในความหมาย 'ดึงความสนใจ' ส่วนคำกริยา เห็น ถูกนำมาใช้ประกอบข้อความเพื่ออ้างอิงแหล่งที่มาของข้อมูลและยืนยันความน่าเชื่อถือของข้อมูล กล่าวได้ว่าคำกริยา ดู และ เห็น ได้ขยายจากคำเนื้อหา (content word) ไปสู่คำไวยากรณ์ (grammatical word) ประเภทคำช่วยกริยามาลา (modality) และคำชี้บ่งแหล่งที่มาของข้อมูล (evidentiality)

กล่าวโดยสรุป คำกริยา มอง ดู และ เห็น ขยายความหมายไปยังปริชานหรือกระบวนการทางความคิดในลักษณะของการเทียบโยงความสัมพันธ์ทางโครงสร้างระหว่างวิธีการมองกับวิธีคิด โดยมีนามนัยและอุปลักษณะเข้ามามีบทบาทในการเชื่อมโยงประสบการณ์ทั้งสองเข้าด้วยกัน ทำให้วิธีการมองถูกนำมาใช้เพื่ออ้างอิงไปยังวิธีคิด ความสัมพันธ์ที่ยึดโยงกันอยู่ระหว่างการรับรู้ด้วยตาและปริชานมีที่มาจากการทำงานร่วมกันระหว่างดวงตาและสมองในกระบวนการรับรู้ด้วยประสาทสัมผัสทางตา รัจรี นพเกตุ (2540: 41-44) อธิบายกระบวนการรับรู้ด้วยประสาทสัมผัสทางตาเอาไว้ว่าการรับรู้ด้วยตาเกิดขึ้นจากการทำงานประสานกันระหว่างดวงตากับสมอง การมองเห็นเกิดจากพลังงานแสงจากวัตถุมากระทบกับตาผ่านเลนส์ตาไปยังจอรับภาพซึ่งอยู่ด้านหลังของนัยน์ตา ที่จอรับภาพจะมีเซลล์ประสาทรับแสงซึ่งมีหน้าที่รับตัวกระตุ้นส่งไปยังเซลล์ประสาทในสมองที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับการมองเห็น อาจกล่าวได้ว่าการรับรู้

ด้วยตาและปรีชานเป็นมโนทัศน์ที่ยึดโยงกันอยู่โดยธรรมชาติ (natural link) การขยายความหมายของคำกริยา มอง ดู และ เห็น จากความหมายที่แสดงการรับรู้ด้วยตาไปยังความหมายที่เกี่ยวข้องกับปรีชานจึงแพร่หลายทั่วไปในหลายภาษา ดังจะเห็นได้จากผลการศึกษาการมีหลายความหมายของคำกริยาแสดงการรับรู้ด้วยตาในภาษาต่างๆ โดยเฉพาะภาษาอังกฤษของสมศีล ฌานวงศ์ (Chanawangsa, 1986) สวีตเซอร์ (Sweetser, 1990) เบเคอร์ (Baker, 1999) และ อิบาร์เรตเซ-อันตูนาโน (Ibarretze-Antuñano, n.d.) ที่ต่างก็พบว่า คำกริยาแสดงการรับรู้ด้วยตาในหลายๆภาษาขยายความหมายไปยังปรีชานหรือกระบวนการทางความคิด